

Tíz éves a Recirquel

A világhódító magyar újcirkusz társulat története

A 2017-es budapesti FINA záróünnepségén előadott műsor néhány pillanata

Az idén tíz éves magyar újcirkusztársulat, a Recirquel bámulatos utat járt be alapítása óta, az újcirkuszt a tánc és a színház világával egyedi módon egyesítő előadásaikkal a világ legnevesebb fesztiváljain és színházaiban léptek fel, miközben darabjaikkal folyamatosan jelen vannak a Müpa színpadán.

2012-ben Vági Bence egy, a 20. Sziget Fesztiválra szánt produkció kapcsán keresett meg és kért fel közös munkára frissen végzett artistákat. Álmodni sem gondolták volna azon az augusztusi napon, amikor először mutatták be *Recirquel* címmel produkciójukat, hogy ilyen sikeres úton indulnak el. Azt azonban pontosan tudták, hogy valami nagyon izgalmasat hoztak létre, és folytatni akarják a közös munkát. Nemesak a közönség, de a színházi szakma figyelmét is magára vonta a bemutató: a siker nyomán Vági Bence és csapata felkérést kapott a Müpától, valamint a Budapesti Tavasz Fesztiváltól, hogy készítse el első egész

estés újcirkusz-előadását. Káel Csaba, a Müpa vezérigazgatója kulcsszerepet játszott a hazai újcirkusz alapjainak megteremtésében azzal,

hogy a főként klasszikus zenei, jazz és világzenei, valamint táncművészeti produkciókat befogadó intézményben teret engedett az új műfaj számára.

Párizs Éjjel

Fotó: RECIRQUEL/BENDE TAMÁS

► A Budapest magasló-omladozó tűzfalait idéző díszletben játszó *Cirkusz az Éjszakában* című előadás 2013-as bemutatója óta a Recirquel minden produkciója állandó vendége a Műpa Fesztivál Színházának.

Már a következő évben új, egész estés darabbal jelentkezett a társulat, *A Meztelen Bohóc* premierje 2014 tavaszán volt a Budapesti Tavasz Fesztivál keretében. A prózai részeket és élőben előadott dalokat is tartalmazó előadásban átvitt értelemben és szó szerint is lehullott az álarc, hiszen az artisták olyan lelki tájakra, kivételes belső utazásra invitálták a nézőt, amelynek során eltűntek a valódi lényeket fedő és óvó rétegek.

Ezt követte még ugyanabban az évben a harmadik produkció, *Párizs Éjjel* a harmincas évek perzselő varietévilágába repítette el a nézőt. Érzékiség, buja vágyak és mondán hangvétel: a korabeli párizsi társadalom margóján élők, dekadens alakok és titkos szeretők életképei elevenedtek meg a színpadon. Az előadás jeleneteit egytől egyig a világ-hírű magyar fotóművész, Brassai képei inspirálták, melyek a párizsi éjszakai életnek egyedi és vakmerő pillanatait örökítették meg. Egy est a századelő lokáljainak asztalánál, míg a kor füledt és szerethető millióját artisták, táncosok és élő jazz keltették életre. A Montmartre rejtett utcácskái, zugai, terei, melyeken Picasso, Henry Miller, Modigliani, Josephine Baker vagy épp Brassai burkolózott az éjszakai életbe.

Az eredetileg 2014-ben a CAFe Budapest Kortárs Művészeti Fesztivál keretében, a Műpában bemutatott *Párizs Éjjel* a világ legrangosabb színházait és fesztiváljait bejárta: a kolumbiai Festival Iberoamericano de Teatro de Bogotá, Cannes és Párizs, a brit

Latitude Fesztivál, Santiago de Chile, a finn Tampere Fesztivál, a norvég Bergen Fesztivál, valamint számos holland város látta vendégül. Ez volt a társulat első előadása, amely meghívást kapott az Edinburgh Fringe Fesztiválra. Az Assembly egyik kiemelt

Non Solus

Fotó: RECIRQUEL/UNIKAI RÉKA

Fotó: RECIRQUEL / RÉTÉNY-PRINCEI TAMÁS

My Land

helyszínén bemutatott *Párizs Éjjel* több mint húsz előadására a fesztivál második hetétől elővételben elkelt minden jegy. A kirobbanó közönségsikernek köszönhetően az előadás 2019-ben a *My Land* mellett a fesztivál másik visszatérő vendége volt.

2015 őszén Vági Bence a korábbiaktól nagyban különböző produkciót hozott létre. A *Non Solus* két előadóművész, Illés Renátó és Zsíros Gábor duettje, két ember egymásra találásának története, akik útkon bejárják a képzelet világainak legbenső mélységeit. A *Non Solus* létrehozása különleges pillanatot jelentett a Recirquel munkásságában: az évek óta az újcirkusz és a társművészetek fúzióját fókuszba állító társulat ekkor fordult egy forradalmian új műfaj, a *cirque danse* kidolgozása felé.

Ugyanesak a *cirque danse* kezdeti kibontakozásának tekinthető a 17. FINA Vizes Világajnokság záróünnepsége is. A 2017-ben Budapesten megrendezett világesemény záróceremoniájára Vági Bence a világ 18 országából válogatott össze több mint 200 artistát és táncost. A Papp László Sportarénában megrendezett grandiózus produkció, melyet a csodaszarvas legendája ihletett, egyedi módon ötvözta a látványvilágot a táncművészettel és a cirkuszművészet világklasszisainak tudásával. Urs Pilz, a világhírű Monte Carlo-i Cirkuszfesztivál művészeti vezetője, valamint Stéphane Lavoie, a Cité des arts du Cirque-nek is otthont adó La TOHU igazgatója, akik személyesen is megnézték az ünnepséget Budapesten, a cirkuszművészet jövőjének egyik úttörő pillanataként beszéltek a produkcióról. A 23 artista előadásában létrejött levegős momentumot az általuk valaha látott legnagyobb levegős jelenetként emlegették.

A 2018-as *My Land* már igazi mérföldkővet jelentett az új műfaj kidolgozásában. Az emberiség

My Land

és az anyaföld örök kapcsolatát, az emberi létezés gyökereit fókuszba állító produkció az Edinburgh Fringe Festival keretében került bemutatásra, ahol a kritikusok véleménye alapján több ezer produkció közül a legjobbnak bizonyult. Vági Bence rendező hét, zsánerszámban nemzetközileg is kimagasló ukrán artistát hívott meg, és az ő személyes élet-történetüket – hagyományokat, szabadságot és szerelmet – kutatva hozták létre a kortárs táncot a színházzal és a cirkuszművészettel ötvöző darabot.

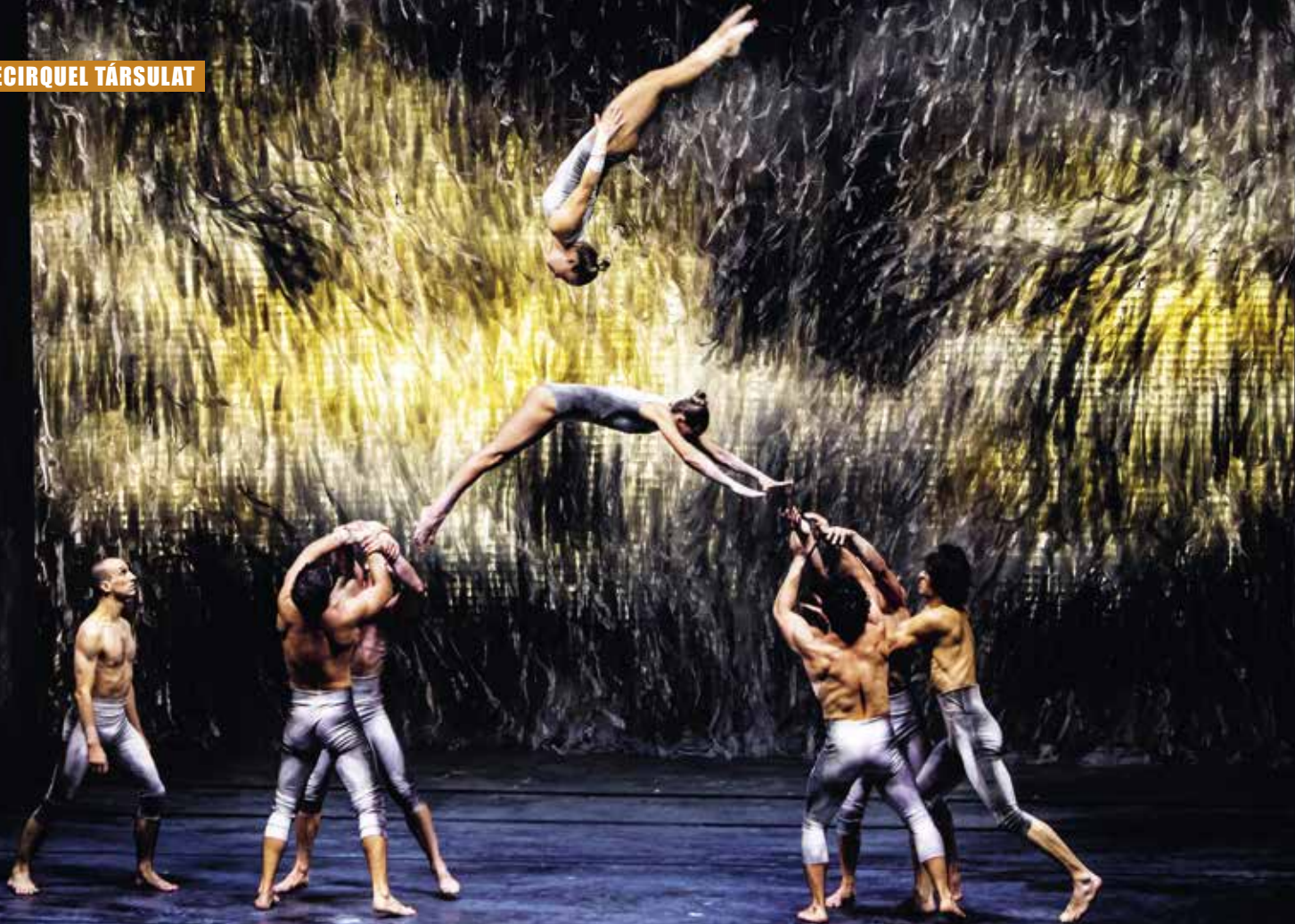
A fizikai színház új irányának megteremtésével kísérletező Vági Bence a produkció születése

kapcsán elmondta: „Ukrajnában – ami a produkcióban részt vevő művészek szülőföldje – folyik a világon az egyik legnívósabb artistaképzés, de engem a művészek technikai tudása mellett személyes történetük, anyaföldhöz való viszonyuk is inspirált.” Az előadás során a művészek egy földdel borított színpadról emelkednek fel, középpontba állítva kapcsolatukat saját szülőföldjükkel. A produkció zenei világa is az artisták gyökereit idézi: a felhangzó tradicionális tatár, moldáv és ukrán népzenei motívumokat Both Miklós Fonogram-díjas zeneszerző, népzene gyűjtő kutatta fel. Ezek a dallamok, valamint világzenei és liturgikus szóképek szolgálták inspirációul Szirtes Edina és Terjék Gábor zeneszerzők számára, akik a végső zenei keretet hozták létre.

A *My Land* kapcsán a szakma és a kritikusok a műfaji újszerűsége mellett rendre az előadás rendkívüli technikai megoldásait, vizuális világát, valamint zenei motívumait emelik ki. Alessandro

Serena cirkusztörténész, a milánói egyetem professzora szerint a *My Land* igazi mestermunka, amely mérföldkővet jelent az újcirkusz történetében.

A társulat 2020 őszén mutatta be a Müpa Fesztivál Színházban a *Solus Amor* című produkciót, amely a *Non Solus* és a *My Land* folytatásaként újabb szintre emelte a *cirque danse* zsánert. A Vági Bence művészeti vezető rendezte monumentális 'légi balett' a hitről és a szeretetről, a természetről és az univerzumból mesél. Az előadásban az újcirkusz, valamint a klasszikus és a modern tánc

Solus Amor

Fotó: RECIRQUEL/HIRLING BÁLINT

► egyesül: miközben az akrobatika a káprázatot és az ámulatba ejtést szolgálja, a tánc lehetőséget ad az önkifejezésre, a finomabb jelentésárnyalatok közvetítésére. A *Solus Amor* nem egy történetet mond el, hanem többféle közelítésben azt vizsgálja, mennyire fontos az ember számára a bolygónkon átható szeretet. A produkció feleleveníti a szeretet különféle rétegeit, a szerelem és a gyűlölet változatait, de mindenekeelőtt azt az egyetlen, ősi hajtóerőt kutatja, amely időtől és tértől függetlenül mindannyiunkat összeköt. Ezt az időtlenséget fejezi ki a színpadi tér is: a szereplőkkel együtt természeti esszenciaként öleli körül a közönséget, ősi imához hasonlóan vonzza magába a nézőt.

„Nagy, komoly témákról beszélünk – fogalmaz Vági Bence –, melyek így vagy úgy, de minden embert foglalkoztatnak. Tesszük ezt olyan formában, olyan nyelven, mely nem kizárja, hanem befogadja a gondolkodni vágyó nézőt.” Innen adódik az előadás kettős nézőpontja: a Recirquel előadásaiban eddig mindig főszerepet játszó ember mellett egy mitikus medvebáb alakjában az állat is megjelenik a színpadon. A világhírű dél-afrikai bábtervező, Janni Young által készített bábnak a valódit tökéletesen imitáló mozgásait táncosok irányítják.

Az elmélyülés és az ámulatba ejtés kettősségét a darabhoz egyedileg komponált zene, a különleges díszletek és a speciális technika is segítik. A légiesség érzését a díszleten túl különféle cirkuszi levegőzsáner-számok – gurtni, lebegő kínai

Solus Amor

Fotó: RECIRQUEL/RETHEY-PRIKKEL TÓMÁS

rúd, magas drót, hajon lógás – teszik teljessé. A speciális reptetőtechnikának köszönhetően a néző úgy érezheti, repülni olyan könnyű, mint amikor álmodik róla. A látvány és a világszínvonalú trükkök mellett a *Solus Amor*ban is meghatározó szerepet játszik a zene. A Szirtes Edina zeneszerző és Terjék Gábor sound designer által kidolgozott hangzásvilágban a „szeretetmíse” tételeit elektronikus zenei betoldások egészítik ki.

Cirque danse az immerzív színházi előadások világában

A modern tánc a balett kötött formai világának megtöréséből, az előadó testének kiszabadításából született. Formabontó alkotók sorának munkái nyomán egy olyan szabad mozgásrendszer alakult ki, amely a balett érinthetetlen szépségénél árnyaltabb, variálhatóságot megengedő szókincset adott a táncművészetnek. Mára ez erős hagyománnyá vált, ami a társművészetekre is kihat.

A cirque danse a modern tánc szellemiségében születik: a cirkusz kifejezési világának felszabadulása a tánc által. Kítörési kísérlet a cirkuszi trükk szabályrendszere által felállított formanyelvi korlátok alól, a tánc absztrakcióra képes hangjának megszólaltatásával. A két műfaj összetalálkozása a *wonderment* (meraviglia) és az *astonishment* (stupore) jegyében, ahol egyik kifejezési forma sem kísérője, hanem társa a másiknak. A *cirque* a szabadságot, a *danse* pedig egy újabb formanyelvi erőt talál, és megszületik az a hibrid előadó, akiben a kettő egyesül.

A Recirquel nevével mára teljes mértékben összeforrott a *cirque danse*, a társulat 2022-es tavaszi premierjével, az *IMA* című előadással még újabb, izgalmas területekre törekszik. Vági Bence ezúttal a Müpa Sátorba álmodott egy olyan immerzív színházi alkotást, amely elrepíti a nézőt a földi lét fizikai valóságából. Az előadás keretét adó, komoly színház- és fénytechnikai kihívásokat is jelentő installáció a világegyetem mélységét idézve hívja a nézőt belső utazásra: a milliányi pontból kitérő fény által életre hívott, pulzáló térben repülünk az artistákkal, hogy a jelen zajától eltávolodva, az univerzum magányában, időből és térből kiszakadva képesek legyünk meghallani saját létezésünk hangját.

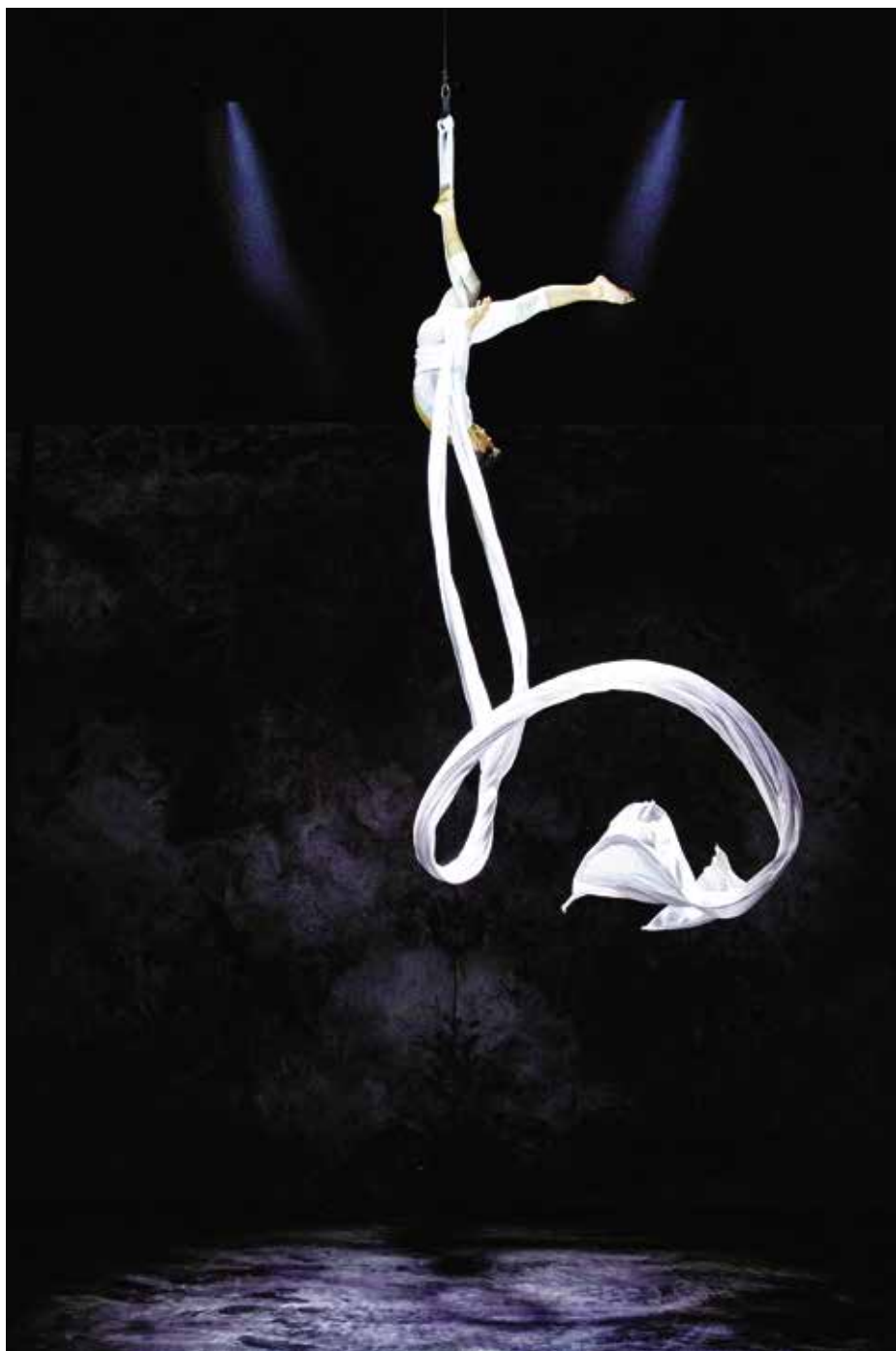
Ugyanakkor az *IMA* a társulatnak nem az első kirándulása az immerzív színházi alkotások világába. A 2018/19-es téli szezonban az év végi ünnepek hangulatát idéző *Kristály* megalkotásakor már fontos elem volt a helyspecifikusság és az immerzivitás. A *Kristály* téli varázsvilága a hatalmas, hólepte cirkuszi sátorban felépített installációban esillogó „jégbe fagyott”, bámulatos meseképeket hozott létre: a közönség szabadon barangolhatott a lenyűgöző illúziókkal és mutatványokkal teli

térben, miközben az artisták fölöttük, körülöttük mozogva varázsolták el őket.

Az *IMA* alapja ezen „kirándulás” tapasztalatainak és az immáron kiforrott cirque danse műfaj jellegzetességeinek ötvözete, azonban a produkció fejlesztésének bő egy éve alatt olyan úttörő művészi megfogalmazás és azt támogató színháztechnikai rendszer született, mely egyedülálló az előadóművészetek világában.

Vági Bence szavaival: „Az *IMA* installációja a szakrális helyek atmoszféráját idézve hoz létre

egy olyan teret, melyben a néző a fizikai lét kötelességeiből kiszakadva spirituális utazásra indulhat, a lélek önmagára találhat. Azt szeretnénk megmutatni, hogy létezik egy hely, ahol minden ember túlléphet önmagán. Akár a My Land, akár a Solus Amor vagy a Non Solus című előadásainkra gondolok, mindig fontos volt, hogy a közönség a látottak által másként tekintsen önmagára, a környezetére, az életére. Új produkciónk ezt emeli az érzékelés egy újabb szintjére.”

Solus Amor